

Hof van Cassatie van België

Arrest

Nr. 26/CAS/0649

D,

inverdenkinggestelde, aangehouden,

eiser,

met als raadsman mr. Hendrik Vandekerckhove, advocaat bij de balie Antwerpen,
met kantoor te 2018 Antwerpen, Mechelsesteenweg 271, waar de eiser woonplaats
kiest.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen,
kamer van inbeschuldigingstelling, van 8 september 2026, gewezen op verwijzing
ingevolge arrest van het Hof van 25 augustus 2026.

De eiser voert in een memorie die aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

Raadsheer Peter Hoet heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Bart De Smet heeft geconcludeerd.

I. BESLISSING VAN HET HOF***Beoordeling******Middel*****1. Het middel voert schending aan van artikel 3 EVRM.**

Het eerste onderdeel voert aan dat het arrest erkent dat de door de eiser opgeworpen gebrekkige sanitaire voorzieningen in zijn cel een inbreuk kunnen vormen op artikel 3 EVRM; bijgevolg moet worden onderzocht of er andere detentieomstandigheden zijn die een versterkend of cumulatief effect hebben; het arrest onderzoekt de elementen verlichting, verwarming en verluchting niet; nochtans heeft de eiser die elementen wel aangevoerd in zijn appelconclusie; het arrest oordeelt enkel summier dat de eiser zich in het reguliere gevangenisregime bevindt, hij in theorie aan alle activiteiten kan deelnemen, hij niet bewijst dat hij op een lange wachtlijst staat en of hij effecten ondervindt van de staking die ten tijde van de behandeling van de zaak voor het appelgerecht plaatsvond; daardoor legt het arrest de bewijslast deels bij de eiser en steunt het arrest die beoordeling enkel op e-mails van de gevangenisdirectie; de reden dat de eiser niet permanent met zijn celgenoot op cel zit, is irrelevant; de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens focust immers op de tijd die de betrokkene zelf buiten zijn of haar cel effectief en niet enkel theoretisch kan spenderen.

Het tweede onderdeel voert aan dat de door het openbaar ministerie overgelegde e-mails van de gevangenisdirectie niet kunnen volstaan om de door de eiser gegeven beschrijving van de sanitaire omstandigheden in zijn meerpersoonscel en van de beperkte tijd die hij buiten de cel mag spenderen, ondersteund door rapporten over de ernstige overbevolking van de gevangenis te Mechelen, te weerleggen; de e-mails ontkennen dat een regulier gevangenisregime onderhevig is aan lange wachtlijsten en miskennen de officiële cijfers van de fod Justitie; aldus kan het arrest niet oordelen dat er geen schending van artikel 3 EVRM voorligt; minstens moet het bijkomend onderzoek bevelen over de oppervlakte van de cellen en het aantal celbewoners, over de tijd die de eiser effectief mag besteden buiten zijn cel, over de dagen dat er sprake is geweest van de staking, over de verlichting, de

verluchting en de verwarming van de relevante cellen, over de toestand van de infrastructuur en over de mogelijkheid om te bewegen.

2. In zoverre het middel verplicht tot een onderzoek van feiten, waarvoor het Hof geen bevoegdheid heeft, is het niet ontvankelijk.

3. Hij die van zijn vrijheid is beroofd en voorhoudt dat hij is opgesloten in omstandigheden die niet verenigbaar zijn met artikel 3 EVRM, moet dit niet bewijzen, maar hij moet wel tot staving van zijn stelling een uitgebreide, gedetailleerde en geloofwaardige beschrijving geven van de opsluitingsomstandigheden met vermelding van concrete en specifieke gegevens. De betrokkene heeft bijgevolg een zekere aanvoeringsplicht.

4. Daaruit volgt ook dat het onderzoeksgerecht dat in het kader van de handhaving van de voorlopige hechtenis over een artikel 3 EVRM-verweer van een inverdenkinggestelde moet oordelen:

- niet zonder meer de door de inverdenkinggestelde tot staving van zijn verweer aangevoerde feitelijkeheden voor waar moet aannemen;
- niet steeds verplicht is om het openbaar ministerie te verzoeken over alle door de inverdenkinggestelde voorgehouden feitelijkeheden onderzoek te laten verrichten.

5. Het onderzoeksgerecht beoordeelt onaantastbaar de bewijswaarde van de overgelegde gegevens betreffende de detentieomstandigheden. Het kan rekening houden met informatie verstrekt door de penitentiaire overheden, ook al wordt de juistheid daarvan betwist door de inverdenkinggestelde.

6. Het onderzoeksgerecht dat naar aanleiding van een aangevoerde schending van artikel 3 EVRM door een inverdenkinggestelde vaststelt dat deze is opgesloten in een meerpersoonscel, waarin zich ook een toilet bevindt dat niet volledig is afgesloten van de leefruimte, moet nagaan of er omstandigheden zijn met een versterkend of cumulatief effect die maken dat de feitelijkeheid van een niet afgesloten toilet een schending oplevert van artikel 3 EVRM. Die omstandigheden met een versterkend of cumulatief effect kunnen onder meer betrekking hebben op de grootte van de cel, de verlichting in de cel, de verwarming in de cel, de verluchting in de cel en de mogelijkheid van activiteiten buiten de cel.

7. Uit het enkele gegeven dat het onderzoeksgerecht niet uitdrukkelijk elk van die omstandigheden afzonderlijk beoordeelt en vermeldt, kan niet worden afgeleid dat het die omstandigheden niet bij de beoordeling heeft betrokken.
8. Indien de inverdenkinggestelde in algemene bewoordingen aanvoert dat er versterkende of cumulatieve omstandigheden voorhanden zijn om te doen besluiten tot een schending van artikel 3 EVRM, zonder evenwel te verduidelijken of en in welke mate die van toepassing zijn op de specifieke situatie van de inverdenkinggestelde op het tijdstip dat over de handhaving van de voorlopige hechtenis moet worden beslist, moet het onderzoeksgerecht daarop niet ingaan.
9. Er moet rekening worden gehouden met de verplichting van het onderzoeksgerecht om op korte termijn uitspraak te doen, eventueel verlengd met de termijn of termijnen van uitstel op verzoek van de inverdenkinggestelde.
10. Het onderzoeksgerecht oordeelt onaantastbaar over de aanwezigheid van omstandigheden met een versterkend of cumulatief effect die maken dat de feitelijkheid van een niet-afgesloten toilet in een meerpersoonscel een schending oplevert van artikel 3 EVRM.
11. Het Hof gaat wel na of het onderzoeksgerecht uit zijn vaststellingen geen onmogelijk te verantwoorden gevolgen afleidt.
12. In zoverre het middel uitgaat van andere rechtsopvattingen, faalt het naar recht.
13. Het arrest (p. 4) oordeelt dat de eiser niet *in concreto* aangeeft op welke wachtlijst hij zich heeft aangemeld zonder vooruitzicht op deelname aan de gewenste activiteiten, alsook dat hij louter in algemene bewoordingen melding maakt van een staking in de gevangenis, met een minimumdienstverlening tot gevolg, zonder evenwel concretisering van de repercussies die dit zou hebben op zijn detentieomstandigheden. Met die redenen legt het arrest de eiser geen bewijslast op, maar oordeelt het dat hij wat die punten betreft tekortkomt aan zijn aanvoeringsplicht.

In zoverre kan het middel niet worden aangenomen.

14. De eiser heeft in zijn appelconclusie (p. 9) weliswaar verwezen naar de verlichting in de cel, de verwarming in de cel en de verluchting in de cel, als

omstandigheden die relevant kunnen zijn bij de beoordeling of een schending van artikel 3 EVRM voorhanden is, maar hij heeft niet verduidelijkt welke de relevantie was van die omstandigheden voor de specifieke toestand van de eiser op het ogenblik dat het onderzoeksgerecht uitspraak diende te doen over de handhaving van de voorlopige hechtenis.

15. Het arrest (p. 4-5) oordeelt onder meer als volgt:

- uit de op 7 augustus 2026 door het openbaar ministerie voorgebrachte gegevens blijkt dat de eiser is overgebracht naar en verblijft in een duocel die voldoende groot is, namelijk 9 m², alsook dat hij geen grondslaper is;
- de directeur van de gevangenis te Mechelen bevestigt bij e-mail van 2 september 2026 dat de eiser nog steeds verblijft in een duo-cel, samen met een Nederlandse medege-detineerde, zonder grondslaper in de verblijfsruimte en dat hij zich bevindt in het reguliere gevangenisregime, wat betekent dat hij kan deelnemen aan alle activiteiten die worden georganiseerd (twee wandelingen per dag, gemeenschappelijk bezoek, videobezoek, bibliotheek, fitness, tewerkstelling, opleiding, ...) en hij gebruik kan maken van alle faciliteiten die er zijn;
- de eiser geeft niet *in concreto* aan op welke wachtlijsten hij zich heeft aangemeld zonder vooruitzicht op deelname aan de gewenste activiteit;
- er wordt louter in algemene bewoordingen melding gemaakt van een staking in de gevangenis waardoor er sprake zou zijn van een minimumdienstverlening, zonder concretisering van de repercussies die dit zou hebben op de detentieomstandigheden van de eiser;
- de eiser verwijst naar het jaarrapport 2025 van de commissie van toezicht met betrekking tot de gevangenis van Mechelen waarin melding wordt gemaakt van de overbevolking binnen de gevangenis, waaromtrent moet worden opgemerkt dat de directeur van de gevangenis te Mechelen bij e-mail van 7 september 2026 heeft gemeld dat een aantal activiteiten in de gevangenis steeds gezamenlijk zijn, onder meer de wandeling, maar dat er ook individuele zaken en activiteiten zijn waar slechts een bepaald aantal ingeschreven gedetineerden aanwezig kunnen zijn, zoals bezoek, paleis en tewerkstelling, alsook dat niet alle gedetineerden tegelijk deelnemen aan alle activiteiten en het bijgevolg niet zo is dat alle celgenoten steeds samen aanwezig zijn in de cel.

16. Het arrest (p. 5) concludeert vervolgens dat het gegeven dat er sprake is van een overbevolking in de gevangenis te Mechelen, waar de eiser verblijft, hij gedurende een beperkte tijd in een cel met drie personen zou hebben verbleven en thans in een duocel verblijft met een afgeschermd sanitair, rekening houdend met de vermelde redenen en zijn actuele verblijfssituatie in de gevangenis, geen schending uitmaakt van artikel 3 EVRM.

17. Daaruit blijkt dat de appelrechters, in het licht van wat concreet door de eiser werd aangevoerd, hebben onderzocht of er omstandigheden voorhanden zijn met een versterkend of cumulatief effect. Op grond van die redenen kan het arrest wettig oordelen dat artikel 3 EVRM niet is geschonden.

In zoverre kan het middel niet worden aangenomen.

Ambtshalve onderzoek

18. De substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen zijn in acht genomen en de beslissing is overeenkomstig de wet gewezen.

Dictum

Het Hof,

Verwerpt het cassatieberoep.

Veroordeelt de eiser de kosten.

Bepaalt de kosten op 67,71 euro.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, tweede kamer, samengesteld uit voorzitter Filip Van Volsem, als voorzitter, raadsheer Peter Hoet, sectievoorzitter Erwin Francis, de raadsheren Steven Van Overbeke en Jos Decoker, en in openbare rechtszitting van 22 september 2026 uitgesproken door voorzitter Filip Van Volsem, in aanwezigheid van advocaat-generaal Bart De Smet, met bijstand van griffier Ayse Birant.